

Protocol dyslexie

De Rietlanden

Juli 2017

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.

De onderkende diagnose gebeurt op grond van objectief waarneembare kenmerken. De Stichting Dyslexie Nederland noemt twee criteria - daaraan moet voldaan zijn om te kunnen spreken van dyslexie:

- het vaardigheidsniveau van lezen op woordniveau en/of spelling ligt significant onder hetgeen van het individu, gegeven diens leeftijd en omstandigheden, gevraagd wordt (criterium van de achterstand),
- het probleem in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau blijft bestaan, ook wanneer voorzien wordt in adequate remediërende instructie en oefening (criterium van de didactische resistentie).

1 Inleiding

De Rietlanden wil een dyslexievriendelijke school zijn waar lees- en schrijfproblemen zo min mogelijk een belemmering vormen voor de ontwikkeling van een leerling, zodat ook de dyslexieleerlingen de kans krijgen onderwijs in die afdeling te volgen waar ze thuis horen. Dit vraagt niet alleen een inspanning van de school, maar zeker ook van leerlingen en ouders/verzorgers.

De inspanningen van de school zijn met name facilitair gericht, die van ouders/verzorgers en de leerling zijn vooral gericht op het verbeteren van de taalvaardigheid en het werken aan strategieën om met taal te kunnen functioneren conform de zwaarte van de schoolopleiding (bv. als havo-leerling ook de taal op een havo-niveau).

Als een leerling zich naar het oordeel van de school te weinig inspant om zelf te werken aan de verbetering van de taalvaardigheid of het aanleren van strategieën kan de dyslexiecoach - in overleg met de docenten - besluiten de leerling (tijdelijk) faciliteiten te ontnemen.

In dit protocol is vastgelegd wat leerlingen en ouders van de school kunnen verwachten en wat de school beslist niet kan bieden en waar dus de verantwoordelijkheid van de ouders/verzorgers en de leerling aan de orde is. De coördinator dyslexie beslist in gevallen waarin dit protocol niet voorziet. Dit protocol kent geen einddatum: het wordt indien daartoe aanleiding bestaat, aangepast.

2 Dyslexieverklaring

A Leerlingen die een dyslexieverklaring hebben

Bij de start van het schooljaar krijgen leerlingen die over een dyslexieverklaring beschikken een dyslexiecoach toegewezen. De dyslexiecoach stelt na een intake vast aan welke faciliteiten de leerling behoefte heeft. Deze faciliteiten komen te staan op de dyslexiepas - de z.g. gele kaart - die elke dyslectische leerling krijgt. De geboden faciliteiten kunnen, indien wenselijk of noodzakelijk, gedurende het schooljaar aangepast worden.

B Leerlingen die geen dyslexieverklaring hebben maar wel uitvallen op de instaptoetsen

Alle leerlingen in het eerste leerjaar worden in de eerste schoolweken via een instaptoets getoetst op hun taalvaardigheid. Leerlingen die uitvallen op deze toets worden doorgetoetst en er vindt indien nodig een gesprek plaats met de ouders. Kinderen met een taalachterstand worden verplicht extra taal oefeningen (Muiswerk) op school te maken om deze achterstanden weg te werken. Dat kan soms met bescheiden inspanningen (enkele weken een uur per week), soms zijn behoorlijk stevige inspanningen noodzakelijk (twee jaar lang een uur per week).

Als er een (sterk) vermoeden van dyslexie is, krijgen de leerlingen een voorlopige dyslexiepas (een voorlopige gele kaart). De ouders kunnen hun kind op dyslexie laten testen. Als ze dat doen, kan de leerling een tijdelijke pas krijgen. De kosten van de test zijn voor rekening van de ouders/verzorgers. Ouders/verzorgers met een beperkt inkomen kunnen een bijdrage krijgen van het samenwerkingsverband VO.

Een voorlopige dyslexieverklaring wordt slechts voor korte tijd uitgegeven: na enige tijd (die tijd is mede afhankelijk van de mogelijkheden van de IJsselgroep) wordt de pas ingetrokken of definitief gemaakt. Dat is uiterlijk aan het eind van de onderbouw (aan het eind van de tweede klas). In de bovenbouw bestaan alleen nog faciliteiten voor leerlingen met een dyslexieverklaring. Deze faciliteiten zijn – in verband met wat op het centraal examen van de leerling wordt verwacht - geringer in omvang dan in de onderbouw.

3 Faciliteiten

A Mogelijke faciliteiten op de gele kaart

De school is over het algemeen niet in staat een leerling met dyslexie de ondersteuning te bieden die nodig is om de taal op zo'n niveau te kunnen gebruiken die conform de opleiding van de leerling is. Wil een dyslectische leerling zijn/haar opleiding met succes op het maximale niveau voltooien, dan wordt een extra inspanning op taalgebied van die leerling zelf gevraagd. Daarom zijn van de leerling en de ouders buiten schooltijd om inspanningen noodzakelijk om aan een talige compensatie te werken. De school komt de dyslectische leerling facilitair tegemoet.

Per leerling wordt door de dyslexiecoach bekeken welke faciliteiten hij/zij nodig heeft. De mate van dyslexie is hierbij leidend. Deze faciliteiten worden aangegeven op de (voorlopige) gele kaart.

De mogelijkheden zijn:

- Gebruik maken van luisterboeken bij de talen.
- Geen onverwachte leesbeurten in de les krijgen.
- In het eerste en tweede leerjaar recht op aangepaste beoordeling van de spelling.
- Een (deel van een) toets mondeling herkansen als de uitval op de toets gerelateerd is aan dyslexie. Dit gebeurt slechts in uitzonderingsgevallen.
- Gebruik maken van een laptop met spellingcontrole (de leerling is hiervoor zelf verantwoordelijk).
- Gebruik maken van Claroread (zie bijlage 'Aanschaf en werken met Claroread').
-

B Faciliteiten bij toetsen

- In toetsen wordt het lettertype Arial gebruikt. De puntgrootte is minimaal 12. Als dit niet mogelijk is, wordt de toets vergroot naar A3-formaat.
- Leerlingen krijgen extra toetstijd (afhankelijk van de lengte van de toets maximaal 15 minuten).
- Leerlingen mogen bij toetsen gebruik maken van een computer met spellingcontrole die vooralsnog door school beschikbaar wordt gesteld.
- Beoordeling spelling in de eerste en tweede klas:
 - Bij toetsen voor niet-taalvakken: geen aftrek voor spelfouten.
 - Bij toetsen bij de taalvakken:
 - * woorden die fonetisch goed geschreven zijn, worden goed gerekend
 - * als in de toets ook de spelling beoordeeld wordt, dan geldt een aftrek van maximaal 2 punten op een tienpuntschaal
 - * als de toets een spellingtoets is, geldt voor dyslectische leerlingen een andere (soepeler) normering
- Bij centrale repetities kan de leerling 15 minuten langer doorwerken.
 - 1^e en 2^e klas: de leerlingen maken de cr's in een apart lokaal.
 - 3 vmbo bb/kb/tl en 3h/a:
 - de afname van de toets wordt door de docent en de leerling zo georganiseerd dat de leerling 15 minuten kan doorwerken.

C Faciliteiten bij het schoolexamen / de eindtoetsen

- In toetsen wordt het lettertype Arial gebruikt. De puntgrootte is minimaal 12. Als dit niet mogelijk is, wordt de toets vergroot naar A3-formaat.
- Leerlingen krijgen 15 minuten extra toetstijd.
- Leerlingen mogen gebruik maken van een laptop met spellingcontrole die door de school beschikbaar wordt gesteld.
- De leerlingen maken de toets in een apart lokaal. Een uitzondering hierop zijn de leerlingen van 4 vmbo bb/kb: hier wordt de afname van de toets door de docent en de leerling zo georganiseerd dat de leerling rustig kan doorwerken.
- Claroread

D Faciliteiten bij het centraal examen

- Leerlingen mogen gebruik maken van een laptop met spellingcontrole die door de school beschikbaar wordt gesteld.
- Leerlingen krijgen 30 minuten extra toetstijd.
- De spelling wordt voor de dyslectische leerlingen net zo beoordeeld als de andere leerlingen (volgens de landelijke normering).
- Claroread.

4 Talen in sector/profiel en mogelijke vrijstellingen

Engels is voor alle leerlingen een verplicht vak.

De leerlingen in de beroepsrichting, de theoretische leerweg en de havo kunnen een afdeling, sector of profiel kiezen zonder Duits en Frans. Voor de leerlingen van de beroepsrichting kan dit vanaf klas 3, in de theoretische leerweg en havo vanaf klas 4. Bij het vwo is - naast Engels - een tweede moderne vreemde taal verplicht. De leerlingen moeten vanaf klas 5 een profiel kiezen met Frans of Duits.

In de leerjaren waarin Duits en/of Frans een verplicht vak zijn, kan een leerling een vrijstelling krijgen voor één van deze vakken. Een leerling in het vmbo kan een vrijstelling krijgen voor Duits. De taal kan daarna niet meer gekozen worden in het vakkenpakket behorende bij de gekozen sector of het gekozen profiel. Overigens, deze vrijstellingen worden slechts bij grote uitzondering gegeven.

De voorwaarden om deze vrijstelling te kunnen krijgen, zijn:

- De leerling heeft een dyslexieverklaring.
- Duits of Frans vormt een zo zware belasting dat verwacht wordt het de prestaties van andere talen (Nederlands en Engels) negatief beïnvloedt.
- De werkhouding van de leerling is goed.
- De vrijstelling heeft geen gevolgen voor de latere studie- of beroepskeuze.
- De leerling is in staat en bereid in de vrijgekomen tussenuren zelfstandig te werken.

Voordat de ouders de vrijstelling schriftelijk aanvragen bij de betrokken teamleider, moet er een gesprek geweest zijn met de decaan i.v.m. mogelijke consequenties voor de keuze van een vervolgopleiding. De teamleider raadpleegt de decaan, dyslexiecoach, mentor en het docententeam. Ouders krijgen bij toekenning een schriftelijke bevestiging. Als een leerling zich niet aan de voorwaarden houdt, kan dit gevolgen hebben voor de toegekende faciliteiten.

5 Ontheffingen

Een leerling in het VWO volgt verplicht een tweede moderne vreemde taal. Op De Rietlanden is dit Frans of Duits. Hij/zij kan een ontheffing krijgen voor deze tweede moderne vreemde taal. Dit gebeurt echter bij grote uitzondering en de volgende voorwaarden gelden:

- De leerling heeft een dyslexieverklaring.
- De werkhouding van de leerling is goed.
- De vrijstelling heeft geen gevolgen voor de latere studie- of beroepskeuze.
- De tweede moderne vreemde taal wordt vervangen door een ander vak.
- De ontheffing is aangevraagd voordat de profielvakken gekozen werden.

De schoolleiding mag namens het bevoegd gezag deze ontheffing verlenen. Voordat de ouders een verzoek voor ontheffing aanvragen bij de schoolleiding moet er een gesprek geweest zijn met de teamleider en de decaan i.v.m. mogelijke consequenties voor de keuze van een vervolgopleiding. De schoolleiding raadpleegt de teamleider, de decaan, de dyslexiecoach, de mentor en het docententeam. Ouders krijgen bij toekenning een schriftelijke bevestiging.

6 Taalcoördinator en dyslexiecoach

Met betrekking tot dyslexie zijn twee functies te onderscheiden. Ten eerste is er de taalcoördinator. Deze functionaris:

- Coördineert het afnemen van de taaltoets (bij het vak Nederlands) in het eerste leerjaar.
- Analyseert of laat analyseren wie na deze toets(en) extra ondersteuning (via Muiswerk) moet volgen en wie doorgetest moet worden op dyslexie.
- Coördineert de Muiswerk-ondersteuning (brief naar huis, instructie ondersteuning studiehuisbeheerder of andere begeleider van Muiswerk).
- Verzorgt de (voorlopige) dyslexiepassen voor leerlingen.
- Wijst leerlingen met een (voorlopige) gele kaart toe aan dyslexiecoaches.

Daarnaast is er de dyslexiecoach. Bij de start van het schooljaar worden de dyslectische leerlingen ingedeeld bij de beschikbare coaches. De leerlingen worden bij voorkeur gekoppeld aan een coach waarvan ze ook les hebben. Elke coach begeleidt een bescheiden aantal leerlingen.

Deze functionaris:

- Coacht en steunt de leerling wanneer docenten zich niet houden aan gemaakte afspraken (spreekt docenten daarop aan).
- Zoekt samen met de leerling naar oplossingen bij (acceptatie)problemen.
- Functioneert als vertrouwenspersoon. Leerlingen kunnen met hun problemen op het gebied van dyslexie bij hem/haar terecht.

Inhoud dyslexiepas (gele kaart)

Naam:Klas:.....Datum:.....
Mentor:.....
Dyslexiecoach:.....
De leerling: <ul style="list-style-type: none">☐ leest minder boeken en in plaats daarvan doet hij/zij een vervangende activiteit bij NE en/of EN en/of FA en/of DU en/of SP (luisterboek, boekverfilming o.i.d.)☐ krijgt geen onverwachte leesbeurten in de les☐ heeft recht op extra toetstijd (afhankelijk van de lengte van de toets, max. 15 minuten)☐ heeft recht op aangepaste beoordeling van de spelling (onderbouw)☐ indien noodzakelijk en mogelijk wordt in [plaats van via een schriftelijke toets (een deel van) de stof mondeling getoetst☐ mag gebruik maken van een laptop met spellingcontrole☐ mag gebruik maken van Claread
Extra aandacht buiten de lessen: <ul style="list-style-type: none">☐ begeleiding door☐ hulp bij spelling (Muiswerk)☐ hulp bij begrijpend lezen (Muiswerk)
Opmerkingen: Indien nodig nemen ouders/verzorgers en/of de leerling contact op met de dyslexiecoach. De dyslexiepas kan eventueel aangepast worden.

Bijlage: Aanschaf en werken met ClaroRead

- ClaroRead-licenties:

Leerlingen kunnen via school een link krijgen waarmee ze het programma kunnen aanschaffen. De proefperiode is 2 weken. Er is een helpdesk van ClaroRead.

- Afnames toetsen

M.b.t. het afnemen van toetsen is er voor leerlingen een faciliteit waarbij een schoollaptop gebruikt wordt. Dit geldt voor de CR's. Dit wordt voor de onderbouw als volgt geregeld : de laptops liggen in het kantoor van de teamleider onderbouw. Voor de bovenbouw: de laptops liggen bij K1 of Wilma en kunnen voor de CR daar opgehaald worden. De leerlingen gebruiken hun eigen Kurzweil-stick hierbij.

De docenten zorgen ervoor dat de Cr's op een usb-stick aangeleverd worden (in een beveiligd Wordbestand, op Arial 12) bij de docent die surveilleert bij de toets.

Bij schriftelijke overhoringen kan de docent de leerling gebruik laten maken van de eigen laptop en de docent controleert daarbij zelf dat de leerling geen gebruik maakt van eigen bestanden of internet. De docent kan ook een laptop van school beschikbaar stellen.